



נר לשולחן שבת

שבת חזון

גליון 915 תשס"ט-תשפ"ה



תיקון טעות ב"נר" מטות מסעי
בענין חשבונות הקריאה הארוכה ביותר
בקריאת פרשת ר"ח יש 7 פסוקים ולא 9
כפי שכתבתי, אם כך חשבון הפסוקים עם
פרשיות מטות מסעי עולה 251 פסוקים!

מתוך צוואתו המופלאה של האדר"ת

רבותינו אמרו "ידע אדם בנפשו אם צדיק גמור הוא" (ברכות סא):
בעוונותי הרבים נסתפקתי על עצמי כמה פעמים. אמנם לקחתי
על עצמי את הבדיקה הזאת, ואני רואה בעצמי סימני טהרה
ויראת שמים:

הן תלאות רבות והרפתקאות שונות עברו עלי, והן הן הזקיני
אותי בלא עת, ילדים נקטפו עלי באביב ימיהם, בכל זאת אין
דבר אשר יביאני לידי בכי תיכף כמו שמביאני זכרון ירושלים
עיר קדשנו ובית תפארתנו. גלות השכינה, גלות התורה וגלות
ישראל אשר ברגע התבונני בהם זולגות עיני דמעות.

כאשר הייתם אתם בני ילדים קטנים והייתי אומר לחנך אתכם
במצוות, דרך שיחתי היתה עמכם: 'נלך לבית המקדש. נזכה
לעלות לרגל להתפלל במקום המקדש והקודש, וכיוצא בהן',
תיכף ומיד נתמלאו עיני דמע - גיל מאין הפוגות, עד כי בושתי
מהאנשים שעמדו אצלי, וכן גם עתה ברגעי כתיבת הטורים
האלה עיני מלאות דמעות עד שכבדה עלי הכתיבה.

מזה אני רואה בי רוח טהרה ויראה, שהועילה לי מעלת אבי שלא
נתרחקתי חלילה מעבודת ה' והתורה הקדושה.

ואני תפילה תמיד, יחנני ה' בחסדו על לעלות לארץ הקודש
במהרה, ולתקן בשארית חיי את אשר העוותי, ולהשיבני
בתשובה שלימה.

(סוף ל"ד)



ה"נודע ביהודה"

הרואה בתי ישראל בישובם אומר "ברוך מציב גבול אלמנה".
פירש רש"י, כגון בישוב בית שני, כוונתו שאחר החורבן אין שייך
לומר שום שבח על בית גדול וחשוב, הלא אסור לבנות בית
מסויד ומכויר. ואף שאותם הבתים שנבנו בהיתר קודם החורבן,
או שקנה מגוי מותר לקיימם, היינו משום שלא הטריחוהו
לסתור, או לקלקל את הכתלים, אבל לא שייך לשבח אותם ולומר
"ברוך מציב גבול אלמנה".

ואולי לכן גורס הרי"ף "הרואה בתי כנסיות" משום שבזמן הזה
אסור לבנות בית חשוב רק בית כנסת.

ומה מאד יש להוכיח בזמננו, על זה שבונים בתים כמו השרים
ואין זכרון לחורבן בית מקדשנו, לגלות ולצרות, וביטול כל
הגדרים שנהגו אבותינו ואבות אבותינו... והרבה היה לי לדבר
בזה, אבל מה אעשה ונתרבו בקרב עמנו אנשים המסרבים לקבל
מוסר, ואין דברי חכמים נשמעים..."

(צל"ח ברכות נח)

מכתבו של הגה"צ רבי נפתלי אמסטרדם - ספר לט' באב!

רבי נפתלי אמסטרדם ביתו היה בחצר שטראוס בירושלים,
והיה בפרישות בשכונת "גבעת שאול", כולל הנודע של הפרושים.

"אל כבוד האברך הרב אברהם ברוידא נ"י.

בקשה אחת אבקש מאיתו אף כי אטריחו בכך, אולם כבוד
תורתו אינו מן המקפידים - הנה יש בספרים שלי ספר קטן
נקרא בשם "יוסיפון", ונצרך לי רק פעם אחת בשנה על יום
תשעה באב, ולא לקחתי אותו עימי עת נסיעתי מביתי.
וביקשתי מאיש אחד אשר נכנס לביתי וחיפש עבורי את הספר,
ואמר שחיפש ולא מצא, אף שחיפש בכל הבית.

כעת אשר ידעתי כי כבודו יכול יותר לחפש ספרים שלי, ימחול
נא לילך לביתי. והמפתח של ביתי אצל רבי משה יולס נ"י.
והספר הנ"ל יוסיפון מקומו בתוך ספרים קטנים שלי בארון
הספרים אצל החלון במדף התחתון, או אולי נפל על הקרקע בין
המדף לבין הכותל.

כאשר ימצאהו, אזי ימחול נא למוסרו לשו"ב רבי יצחק שוחט,
יושב כל יום ב"מאה שערים", ובכל לילה הולך לביתו ב"גבעת
שאול" והוא ימסור לידי.

נפתלי אמסטרדם. יום ב' ר"ח מנחם אב, גבעת שאול."



הגאון בעל "תרומת הדשן" - וזכורני, בשבת של חזון ישעיהו
שהקהל אינם הולכים אל הגאון בשבת שחרית לומר לו 'שבת
טבא למורנו', כמו שדרכם לילך בכל שבת.

וזכורני שעשה קידוש על כלי קטן של כסף ולא על כלי כסף
שרגיל לקדש בו כל שבת.

(לקט יושר)



חל ט' באב ביום ראשון ... אוכל בשר ושותה יין בסעודה המפסקת
ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בעת מלכותו. (או"ח תקנ"ב י')
תמה הגאון רבי יצחק הוטנר, מפני מה לא הוזכרה סעודת
אברהם אבינו, שהיא עדיפה?! (עיין בספר הזכרון תירוצו ובפ"א ניישב)

אכן כדאי שהשבת ירבה בסעודת היום, ויכוון אל דברי הרמ"א
שכתב, שנוהגים להרבות קצת בסעודה ראשונה בערב ט' באב
זכר ליום טוב שהיה בט' באב בימי בית שני, שהיו מרבים
בסעודה. אף עכשיו אנו נוהגים כן לזכרון, שיהפוך יום זה לששון
ולשמחה. (נר" - רמ"א תקנ"ב ט' כדברי מדרש איכה, מ"ג א"ב וא"ר עיי"ש)

ברוך השם בציצו בית צחמד, שהרי דירה צאה מרחיבה דעתו של אדם
אם ירצה השם צוכל להרחיב יותר, תודה לקל הבית מאובזר
בכל השכלולים.

ומה עם בית להשם?



מנהג ירושלים שלא לנגן בכלי זמר בחתונות

מֶרֶן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך מאד שמר על מנהג זה. כשבאו לפניו בשאלות אם אפשר להתיר תזמורת בחתונות בירושלים, היה משיב: "רק תוף ומצילתיים, ובכל ירושלים".

אמנם הזכיר מֶרֶן שישנם עדות שלא קיבלו מנהג זה, דוגמת בני ספרד, חסידים ובני חו"ל.

(נר לשולחן שבת)

לחתנים שהיו באים לפניו ומתאוננים: "וכי איזו חתונה תהיה לנו רק עם תוף?! זה לא שמח..." היה רבינו משיב: "העיקר הוא שהחיים יהיו שמחים, וחתונה שמחה יותר או פחות זה לא משנה!"

(נר לשולחן שבת - מפי ידידי נכדו הרה"ג אהרן גולדברג)

סיפר ידידי הר"ר ב"א: "שלחתי לשאול את מֶרֶן הגרש"ז אויערבאך והגר"ש אלישיב, אם אני יכול לנגן בגיטרה בחתונות בירושלים. [החתן רצה לגוון, שבריקודים הראשונים יהיה תוף, ובריקודים לאחר הסעודה גיטרה].

שניהם השיבוני שהתקנה היתה שני דברים: א. לא תזמורת. ב. כלי אחד, ודווקא תוף".

(נר לשולחן שבת)

סיפר לי הר"ר שמואל ברונר, שהיה בזמנו בעל מנגן מיוחד: היה זה לפני כחמישים שנה, עמדתי לפני חתונתי שהיתה אמורה להתקיים בשכונת עמק רפאים בירושלים. הייתי חייל ורציתי מאד תזמורת. אמרתי לחמי, פרופ' הר"ר מרדכי ברויאר שאם אין תזמורת נערוך את החתונה בתל אביב. בא חמי לפני הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך והציע לפני את הדברים.

השיב רבינו: א. מנהג זה של איסור על תזמורת בחתונה קיבלוהו אנשי ירושלים, אך חתנך אינו בן ירושלים. ב. התקנה נתקנה בתחומי העיר העתיקה. ג. "בתזמורת, כמה כלים אמורים לנגן?" "חמישה" אמר חמי. "יפה, תורידו ויהיו שלשה".

(נר לשולחן שבת)

מאידך, גיסו, הגאון רבי שלמה ברויאר, תלמידו של רבי שלמה זלמן עמד לערוך לבנו חתונה בירושלים, בתחילה בני המשפחה רצו להביא אורגן, אך רבי שלמה זלמן לא התיר. חשבו להביא תקליטן, גם את זה רבינו לא התיר.

(נר לשולחן שבת)

בחתונת בנו של הרה"ג רבי יוסף בוקסבוים, ראש ומייסד "מכון ירושלים", ומקורבו הנאמן של מֶרֶן שנישא לבת משפחת רואו הנכבדה מזני יורק שנערכה בירושלים, התיר מֶרֶן לבני המשפחה לקחת אורגן להנעים את החתונה, בהטעימו, שהיות שבני משפחת הכלה וכן אורחים רבים שהגיעו לחתונה הם בני חו"ל, וכמה מנהגים בחתונה היו מנהגי חו"ל, יש מקום להקל ולנגן באורגן. [תזמורת "האחים ברונר" הם שהיו מופקדים על השמחה].

ואין סתירה בין הסיפורים, רבי שלמה זלמן דן כל מקרה לגופו - על פי זה פסק את דינו. לבן ירושלים, לבן תורה וכדומה לא התיר ולא הקל, ואילו בעת הצורך, לחייל ובן חו"ל התיר.

(נר לשולחן שבת - יש עימי עוד הוראות והנהגות מֶרֶן בזה, שהיו בגדר הוראת שעה!)



"בכל ארץ ישראל אין מי שיוודע לנגן בנבל וכינור. רק איזה אנשים שבאו מחוץ לארץ, והם ניגנו בכינור בחתונות, אך לא האריכו ימים.

וזה כשנתיים שבא יודע נגן בכינור לצפת, ועשה שם כשני חודשים, וניגן בחתונות. ואחר כך הלך לחוץ לארץ, וחזר והביא עימו כינור חדש קטן וכינור גדול וחליל, ולאחר שני שבועות נפטר לבית עולמו... אז ראו בחוש שאסור לזמר בכינור בעת החורבן כמאמר חז"ל!"

(מנהגי א"י הלכות קידושין)



"בצעירותי ראיתי כמנהג פשוט לא לקנות עצים אחר ראש חודש אב. אכן עתה רבים מקילים, ומה אעשה והדבר ידוע שבימים ההם היו מקפידים חכמי עירנו על הדבר, ומי שקנה עצים לקחוהו ממנו ונתנו אותו לעניי הקדש. ואף על פי ששורש טעמם לא נודע לי, מכל מקום אין לנו להקל נגדו שהוא דבר הגורם לשמחה, וכן נוהגים."

(יוסף אומץ)

היה זה בשנה בה בשל החום והסכנה בזה התיר מֶרֶן שר התורה להתקין גנרטור בבית הכנסת לדרמון, כדי לחבר אליו מזגנים. השבת הראשונה שהוא היה מוכן להפעלה היתה "שבת חזון".

רבי חיים אמר: "שבת חזון זה לא זמן מתאים!" (נר לשולחן שבת)



"תרומת הדשן" - פעם אחת בערב תשעה באב קנה אתרוג, אבל לא רצה לעשות עימו גמור המקח עד אחר ט' באב.

(לקט יושר)



ערב ט' באב, שנת תשס"ז. עם השלמת הריהוט החדש לבית הכנסת לדרמון חשש הגבאי רבי משה כהן לשלמותו. הועלה רעיון לרכוש מאות שרפרפים. אך לבו של הגבאי אמר 'לא, היכן האמונה בגאולה? אין זה מתאים לבית כנסת לקנות כמוות כה גדולה, הרי בזה מכינים את בית הכנסת לשנים?!'

כדי להיות בטוח בהרגשתו, ניגש לגאון רבי חיים קניבסקי. רבינו הצדיק הצדיק את הרגשתו!

(נר לשולחן שבת)



מנהג היה ברוב גלילות ישראל, שלש שבתות הסמוכות לתשעה באב לומר קינות, "קרוביך" זכר לחורבן, וחברו בזה את הקדיש, ברכו ויוצרו המאורות, הכל במנגינה עצובה זכר לחורבן. נשאל הרדב"ז, אם יפה הם עושים? וענה: ישר כח למי שיבטל מנהג זה, ושבח לקל שכבר נתבטל מנהג זה במצרים. והנה חז"ל הרחיקו צעקה ובכיה בשבת, וכ"ש לומר קינות בפרהסיא, סוף סוף אין ראוי להראות דאגה ועצב בשבת אלא רק שמחה. ומי שיכול לבטל מנהג זה, יפה יעשה, ובלבד שלא על ידי מחלוקת, ואין לחוש למנהג הזה כיון שהוא באיסור.

(שו"ת הרדב"ז אלף ע')

אכן - "מנהג מצרים שלא לומר בשבתות אלו שום קינות, תהילה לה' שהתבטל המנהג הקדום לומר קינות".

(נהר מצרים)



כתב הט"ז: עוד אני נוהג לומר בכל יום בשעה שאומר הש"ץ "שים שלום" ג' פסוקים אלו: "אל תירא מפחד פתאום", "עוצו עצה ותופר", "עד זקנה אני הוא ועד שיבה" כפי שהובא במדרש שמרדכי שאל לתינוקות של בית רבן במה עסקו? אמרו את אלו הפסוקים ושמו בדבר. ומצאתי שבפרובינציה אומרים אותם בכל יום.

(או"ח קל"ב ב')

בסידורים מובא לומר פסוקים אלו בתפילת שחרית לפני או אחר עלינו, או אחר הקדיש. והנה העירו "המעוררים" לידידי הרה"ג רבי שלמה ... שהוא מוציא לאור של קינות מבוארות ותפילות לתשעה באב, שישמיט את הפסוקים הללו מהספר.

הורהו רבי חיים קניבסקי שלא להשמיטם. והוסיף, שמי שרגיל לאומרם כל יום יכול לאומרם גם בט' באב.

(נר לשולחן שבת)



בתשעת הימים נוהגים שלא לשטוף ולעשות נקיון בבית רק בצורה קלה ולא באופן יסודי, ואם נתלכלך יעשה כפי הצורך. ואין להמנע משטיפת הדירה לכבוד שבת.

(מבית לוי" בין המצרים)

כתב הגאון רבי אמרם אדאד, אב"ד טריפולי: בנות רבות נהגו לכבד את הבית בתשעה באב אחר הצהריים ולרוחצו בשפשוף יפה יפה והמים מגיעים עד חצי הארכובה...

והאמת שה"ברכי יוסף" כתב שמשום שדעתן קצרה וחלושי אמונה חיזקו ידיהן לקבוע אמונת הגאולה שלא יתיאשו לכן לא מיחו בידם. אלא שכל דבריו הם על תיקון הבית וכיבוד המיטות, אבל לא ניקוי הבית כדרך שעושים לכבוד שבת ויום טוב. וב"מועד לכל חי" הוסיף שהוא השעה שנולד המשיח ונלקח...

על כן אין למחות בידיהן, אבל לאנשים אין שינוי בכל דיני ט' באב עד הלילה, מלבד ישיבה על הספסל.

(שו"ת "שמע שלמה" ח"ז)